

# Facklig kamp i Danmark

Det finns viktiga skillnader mellan den danska och svenska arbetarrörelsen. Exempelvis har den danska arbetarrörelsen en betydligt radikalare tradition av facklig kamp.

Första artikeln nedan, "Facklig radikalism i Danmark", tar upp frågan ur ett övergripande historiskt perspektiv, medan den andra, "Vad händer i Danmark?", behandlar bl a avtalsrörelsen 1985.

## Innehåll

|                                                      |    |
|------------------------------------------------------|----|
| Anders Kjellberg: Facklig radikalism i Danmark ..... | 1  |
| Jørgen Arbo-Bæhr: Vad händer i Danmark? .....        | 10 |

---

## Anders Kjellberg: Facklig radikalism i Danmark

Ur Arkiv nr 31-32 (1985)

Jämfört med i Sverige är det slående hur radikala strömningar kunnat fortleva och stärka sin ställning i dansk fackföreningsrörelse under 1960- och 70-talen.\* Efter en viss stagnation under 70-talets slut och 80-talets början fick den fackliga vänstern återigen full vind i seglen under vårens jättelika demonstrationer och proteststrejker mot den konservativa Schlüter-regeringens diktat av löneavtalen.

I Sverige har den fackliga oppositionen alltmer tynat bort under efterkrigstiden, men i Danmark har den växt i styrka. Däremot radikaliserades landsorganisationerna i bägge länderna från 60-talets slut och en bit in på 70-talet. I den meningen var radikaliseringen mest långtgående i Sverige, i varje fall om man tänker på kraven om medbestämmandelagstiftning. Å andra sidan var dansk fackföreningsrörelse tidigare ute i fondfrågan eller som det heter i Danmark, "økonomisk demokrati".

## Mer decentraliserade fackföreningar

Den stora skillnaden består i att medan det blivit allt sällsyntare med kommunister i svenska avdelnings- och klubbstyrelser, lade den fackliga vänsteroppositionen i Danmark beslag på ett ökande antal förtroendeposter under 60-talet, för att inte tala om 70-talets första hälft, då den gick fram kraftigt. Säkerligen har den danska fackföreningsrörelsens mer decentraliserade uppbyggnad gjort det lättare för vänstern att erövra fackliga poster på t ex avdelningsnivå.

För det första är avdelningarna i regel mindre i Danmark. Övergången till storavdelningar i Sverige innebar att en del tidigare lokala kommunistiska stödjepunkter försvann, då de slogs samman med socialdemokratiskt dominerade avdelningar. För det andra är fackförbunden av en annan sort än i Sverige. Danska LO består av ett stort antal yrkesfackföreningar (t ex Metalarbejderforbundet) och särskilda fackföreningar för grovarbetare eller "okvalificerade" arbetare, t ex Specialarbejderforbundet (SID) som organiserar icke-yrkesarbetare inom bl a metallindustrin. Både Metalarbejderforbundet och SID är således verksamma inom metallindustrin.

SID är inte bara LOs största förbund, utan också det med den i särklass mest markanta vänstersocialdemokratiska profilen. Ett annat uttryck för SIDs radikalism är att kommunisterna är väldigt starka inom förbundets viktigaste grupp, Anlægs- og Bygningsgruppen. SIDs vänsterprägel har sin grund i att förbundet uteslutande representerar grovarbetarnas intressen i ett land med större löneskillnader än i den solidariska lönepolitikens Sverige.

---

\* Jag vill tacka Gunnar Olofsson för värdefulla synpunkter.

Förekomsten av ett stort antal yrkesfackföreningar utgör, i kombination med avdelningarnas begränsade storlek, en annan organisatorisk förutsättning för militant facklig kamp, inte minst inom metallindustrin, där yrkesarbetarnas klubbar bedriver en omfattande lokal förhandlingsverksamhet. Förhandlingarna sköts av s k tillidsmän, dvs klubbstyrelsemedlemmar och andra fackliga förtroendemän på arbetsplatsnivå. Bland yrkesarbetarna intar tillidsmännen en nyckelställning till följd av det lokala förhandlingsarbetets tyngd inom det s k minimallöneområdet. Förhandlingarna består inte bara i att anpassa förbundsavtalen till de enskilda arbetsplatserna. Det är också vanligt att arbetarna begär omförhandlingar mitt under pågående avtalsperiod, med löneökningar som följd.

Å andra sidan spelar arbetsplatsförhandlingar en långt blygsammare roll än i Sverige för de okvalificerade arbetarna. Bland annat SID-arbetarna tillhör det s k normallöneområdet, för vilket de centrala avtalen är helt utslagsgivande.

Missnöje med dåliga centrala avtal och löneeftersläpning visavi yrkesarbetarna är viktiga källor till fackligt militanta stämningar bland dessa arbetargrupper. I Sverige har deras intressen främjats av en utvecklad solidarisk lönepolitik och genom att de kan dra nytta av lokala förhandlingar i klubbregi. Här finns det, som bekant, ingen uppdelning i olika löneområden eller i olika fackföreningar efter arbetarnas kvalifikationsgrad.

För att sammanfatta, både den mer heterogena danska arbetsmarknaden och fackföreningsrörelsen alstrar missnöjesanledningar och rymmer institutionella möjligheter till militant facklig kamp utan motsvarighet i Sverige. Den svenska övergången till storavdelningar och den allt mer konsekvent genomförda industriförbundsprincipen har tvärtom undergrävt kommunisternas fackliga representation. Som exempel kan nämnas samgåendet av murare, trä- och betongarbetare m fl i ett enda stort byggnadsarbetareförbund. Ur radikal facklig synvinkel betyder det kanske mindre att avdelningarnas ombudsmän i allmänhet utses av förbunden i Sverige. Men i Danmark, med dess mångfald av fackföreningar och avdelningar, har vänstern utan tvekan lättare kunnat befästa sin ställning genom att det är avdelningarna själva som utser ombudsmännen.

För att belysa den imponerande bredden av vänsterns fackliga styrka i Danmark kan man nämna att så olika grupper som Storköpenhamns busschaufförer, metallarbetarnas avdelning 13 i Köpenhamn, den lokala samarbetsorganisationen för byggfacken i Köpenhamn (Byggefagenes Samvirke) och förbunden för sjömän, kypare, typografer samt förskollärare alla leds av vänsterfolk (dvs personer som står till vänster om socialdemokratin). Vänstern har också en mycket stark ställning inom förbunden för folkskollärare och socionomer. Inom universitetslärarnas förbundsledning var man mycket nära att komma i majoritet nyligen. Förklaringen ligger i den betydligt starkare och livaktigare studentrörelsen än i Sverige efter 1968. Den danska motsvarigheten till SFS (Sveriges förenade studentkårer) domineras än idag helt av vänsterstudenter.

I Sverige hade kommunistpartiet under 1940-talet en stark arbetsplatsförankring bland framför allt metall-, gruv-, hamn- och byggnadsarbetare (inkl de byggnadsarbetare som tillhörde Grov- och fabriksarbetareförbundet).<sup>1</sup> Under trycket från 1950-talets kalla kriget-stämningar började partiets fackliga ställning undermineras. Bidragande kan också ha varit att socialdemokraterna kom att identifieras med stigande reallöner och byggandet av välfärdsstaten. Den gynnsamma ekonomiska utvecklingen medförde att den socialdemokratiska regeringen i Sverige, till skillnad från i Danmark (1956), inte behövde belastas av några impopulära ingrepp på arbetsmarknaden. Att kommunistpartiet i denna situation beslöt att avveckla sina politiska fackklubbar gjorde knappast saken bättre. Även om man inte rättade sig efter detta beslut på alla arbetsplatser medförde det sannolikt en viss defeatism. Vad införandet av fackliga storavdelningar betytt för kommunisternas möjligheter att göra sig

<sup>1</sup> Avsnittet bygger på uppgifter från VPKs facklige sekreterare Olle Carlsson, som jag vill tacka för hjälpen.

gällande har redan nämnts. Genom att storavdelningarna gick över till ett system med representantskap (valda representanter som håller särskilda möten) på de allmänna medlemsmötenas bekostnad hämmades den fackliga aktiviteten och minskades utrymmet ytterligare för avvikande meningar.

Enligt vad VPKs facklige sekreterare uppger har man under senare år börjat ta tillbaka en del förlorad mark och inom den offentliga sektorn har man ytterligare stärkt sin ställning. Enligt en rapport till kongressen i januari 1985 har partiet idag 1830 arbetsplatsombud, 21 arbetsplatstidningar inom olika branscher (+ 3 av allmän karaktär) samt 112 arbetsplatsgrupper inom LO- och TCO-områdena. Var partiets främsta styrka ligger antyds av att man har särskilda branschledningar för sjukvårdsarbetare, försäkringsanställda, special-stålarbetare och bilarbetare.

Att den annorlunda uppbyggnaden hos dansk fackföreningsrörelse knappast förklarar mer än en del av skillnaden i vänsterns fackliga styrka framgår av att styrkeskillnaden inte bara berör förbunds- och avdelningsnivåerna. Åtskilliga klubbordföranden, inte minst i Köpenhamn, tillhör fackoppositionen, samtidigt som de svenska kommunisterna är betydligt svagare företrädare också på klubbnivå.

Förklaringen kan alltså bara delvis sökas i fackföreningsrörelsens struktur. En rad andra uppslag kan man få genom att läsa statsvetaren Erik Christensens *Arbejderpartiernes faglige politik i 1970'erne*, som rymmer en spännande och intressant analys av utvecklingen i Danmark.<sup>2</sup> Jag kommer här att i viss mån ta den som utgångspunkt för en jämförelse med Sverige. Christensen lägger stor vikt vid sådant som har att göra med arbetarpartiernas fackliga ideologi och strategi. Hit hör också hur de i Danmark komplicerade parlamentariska förhållandena inverkat och hur arbetarpartierna agerat gentemot varandra. Till följd av den låga spärrgränsen till Folketinget (2%) har så mycket som fyra arbetarpartier varit parlamentariskt representerade sedan 1960-talet, om än inte alltid samtidigt. Förutom socialdemokraterna rör det sig om det starkt Moskvaorienterade Danmarks Kommunistiske Parti (DKP), Socialistisk Folkeparti (SF, bildat 1958 då "nyvänstern" lämnade DKP) och Venstre-socialisterne (VS, bildat 1967 genom utbrytning ur SF).

## Vänsterns fackliga och politiska styrka

Danmark har socialdemokratin både i fackligt och politiskt avseende haft ett långt mindre starkt grepp om arbetarklassen än i Sverige. Den efter svenska förhållanden låga socialdemokratiska rösteandelen på 34-37% i Folketings-valen 1968-71 rasade till 26-30% 1973-75, för att åter stiga till 37-38% 1977-79. Andelen röster på partierna till vänster om socialdemokratin, som 1968 var 9%, pendlade under 70-talet kring 10-12%. Bland *arbetarväljarna* sjönk de socialdemokratiska röstetalen kraftigt under 60-talet och 70-talets början: från 65% 1965 till 55% 1968 och endast 39% 1973.<sup>3</sup> Vänsterpartierna hade aldrig under 12% i valen 1964-79. 1968-71 röstade så mycket som 17-18% av arbetarna på "vänstern" och 1966 hela 21%. En annan sida av arbetarnas svaga uppslutning bakom socialdemokratin är att ca 1/3 röstade borgerligt under andra hälften av 70-talet. Vid 1973 års val var siffran hela 45%. Av dem tillföll 17% Mogens Glistrups Fremskridtsparti, som väljarmässigt blev det näst största "arbetarpartiet". Vidare erövrade centrumdemokraterna, som är en högerutbrytning ur socialdemokratin, en del arbetarröster. Bortsett från 1973 har de borgerliga partiernas andel av arbetarväljarna dock inte varit större än i Sverige.<sup>4</sup> Den stora skillnaden består i att

<sup>2</sup> Aalborg Universitetsforlag 1981. Erik Christensen är lektor i "historie og samfundsfag" vid Aalborgs Universitetscenter och har tidigare publicerat bl a *Fagforeninger og lokalsamfund* (Esbjerg 1976) och *Konflikter mellem faglærte og ufaglærte arbejdere* (Aalborg 1978).

<sup>3</sup> Christensen s 300 ff och 293.

<sup>4</sup> 1964-71 var de borgerliga partiernas andel av arbetarväljarna inte anmärkningsvärt hög: 22% 1964, 19% 1966, 28% 1968 och 23% 1971. I Sverige röstade ca 20-24% av arbetarna på borgerliga partier 1956-68, vilket sedan

vänsterpartierna är långt starkare än i Sverige.

De danska vänsterpartierna har också under 80-talet dragit till sig en stor del av de socialistiska rösterna. Vid valet 1981 och 1984 samlade de ca 15% av väljarna, medan socialdemokraterna fick nöja sig med 32-33%.<sup>5</sup> Stora omgrupperingar har dock ägt rum inom vänstern. Mest påfallande är Socialistisk Folkepartis spektakulära uppgång (till ca 11-13% av väljarna 1981 och 1984) och kommunistpartiets kräftgång (mindre än 1% 1984). Därmed är det inte längre representerat i Folketinget. Kommunisternas politiska svaghet står i bjärt kontrast till deras obrutna fackliga styrka, som återigen demonstrerades tydligt under protestvågen mars-april 1985 mot den borgerliga regeringens ingrepp i avtalsförhandlingarna. Man kan säga att SF står för vänsterns politiska styrka och DKP för dess fackliga.

I stora drag råder det ett samband mellan facklig och politisk styrka för vänsterpartierna *tagna tillsammans* (exkl socialdemokratin). I Danmark har vänstern stått stark både fackligt och politiskt under 1960-, 70- och 80-talen. Men, som vi sett, gäller det inte partierna var och en för sig. Ännu ett exempel härpå är att DKP konsoliderade sig fackligt under 60-talet, samtidigt som väljarstödet sjönk.<sup>6</sup> På samma sätt är det för socialdemokratin: den försvagades fackligt 1970-71, men gick fram ganska mycket i valet 1971.<sup>7</sup>

Socialdemokratins parlamentariskt svaga ställning i Danmark har tvingat den att söka stöd hos andra partier för att bilda regering, ibland vänsterut, men för det mesta till höger. Blockpolitik av svensk modell har lyst med sin frånvaro. I Sverige har socialdemokratin i allmänhet kunnat påräkna VPKs stöd utan att för den skull göra några eftergifter. Den mer ”flytande” danska politiken med skiftande majoritetsförhållanden och allianser har gjort att kompromisser tillhör vardagen.

Under åren av ”arbejderflertal” 1966-67 och 1971-73 kom det följaktligen till stånd ett parlamentariskt samarbete mellan socialdemokratin och SF. Kalla kriget-stämningarna, som avtagit under 60-talet, ersattes nu av en öppning vänsterut, som inte bara fackligt aktiva SFare, utan också DKPare kunde dra nytta av. Resultatet blev vänsterframgångar i bl a de lokala ”fællesorganisationerne”, dvs motsvarigheten till de svenska LO-sektionerna (= LOs lokalorganisation).<sup>8</sup> Erkännandet av SF och DKP som likaberättigade i ”fællesorganisationerne” får också ses mot bakgrund av att många vänstersocialdemokrater samarbetade med SFare och kommunister i ”Folkebevægelsen mod EF” (Folkrörelsen mot EG) och i ”Vietnam 69” (en gren av den danska Vietnammörelsen). Åren efter det första ”arbejderflertallet” deltog en rad framträdande socialdemokratiska tillidsmän som inledare vid SFs fackliga konferenser, bl a Anker Jørgensen.<sup>9</sup> Som tecken på avspänningen kan också nämnas att den socialdemokratiska parti-styrelsen 1966 föreslog att partiet skulle lägga ned sin fackliga avdelning, vilket dock inte förverkligades förrän 1973.

## Formandsinitiativet och EG-striden

De annorlunda parlamentariska förhållandena i Danmark har vidare medfört att vänsteroppositionen vid flera tillfällen förmått fånga upp och kanalisera missnöje med borgerliga regeringar. I blockpolitikens Sverige har det socialistiska blocket mer eller mindre kommit att identifieras med socialdemokratin, medan VPK hamnat i skymundan. Kontrasten är stor till situationen i Danmark under den borgerliga VKR-regeringen 1968-71, då DKP uppträdde

---

steg till ca 1/3 1976. Se Olof Peterson *Väljarna och valet 1976* (Valundersökningar. Rapport 2. SCB Stockholm 1977) s 22.

<sup>5</sup> *Folketingsårsbog 1983-84* (København 1984) s 94.

<sup>6</sup> Christensen s 21.

<sup>7</sup> Ibid s 113.

<sup>8</sup> Ibid s 96 och 113.

<sup>9</sup> Ibid s 85.

som enda mer samlade opposition mot regeringen på arbetsplatserna och i fackföreningarna.<sup>10</sup> I den våg av vilda strejker som inträffade 1969-70 var DKP mycket aktiva, bl a genom det av partiet dominerade ”Formandsinitiativet” (Ordförandeinitiativet), som var en sammanslutning av köpenhamnska klubb- och avdelningsordföranden, varav de flesta tillhörde DKP och några få SF, socialdemokratin eller de partilösa.

Vid 70-talets mitt ledde Formandsinitiativet anstormningen mot den borgerliga Venstreregeringens åtstramningspolitik.<sup>11</sup> Under den omfattande politiska strejkvågen i maj 1974 arrangerade man ett jättelikt protestmöte framför Folketingsbyggnaden. För att inte bli helt akterseglade ställde sig socialdemokraterna bakom ett liknande möte mot regeringen i november 1974.<sup>12</sup>

Formandsinitiativets ursprung går tillbaka till 1969 då tre köpenhamnska fackföreningsmän tog initiativet till en demonstration mot godkännandet av det dansk-tyska enhetskommandot. Andra aktiviteter omfattade EG (1962), protester mot den sk Helhetslösningen (som var en politisk kompromiss rörande inkomstpolitik och ekonomisk politik 1963) m m.<sup>13</sup> Uppräkningen antyder flera missnöjesanledningar som existerat i Danmark, men knappast alls i Sverige. Det beror på ländernas olikartade internationella orientering (Danmark medlem i NATO sedan 1949 och EG 1973) och det faktum att danska regeringar – och inte minst socialdemokratiska – företagit en mängd ingrepp och inkomstpolitiska åtgärder på arbetsmarknaden. Som exempel kan nämnas storkonflikten 1956 då den socialdemokratiska regeringen kom i kollision med både LO och DKP.<sup>14</sup> Mobiliseringen 1956 underlättades säkerligen av kommunisternas framträdande roll i motståndskampen under andra världskriget då stora proteststrejker organiserades utan LO-ledningens medverkan. Om man skall peka ut vilken fråga som betytt mest för den danska vänsterns fackliga framgångar under 1960- och 1970-talen blir det utan tvekan striden om anslutning till EG, med folkomröstningen 1972 som höjdpunkt.<sup>15</sup> DKP och SF deltog i bildandet av Folkrörelsen mot EG våren 1972. Socialdemokraterna var splittrade och stora delar av fackföreningsrörelsen var EG-motståndare. Följden blev att socialdemokraternas fackliga ställning underminerades.

## Socialdemokratisk motoffensiv

Under 70-talets andra hälft var det emellertid slut med vänsterns fackliga expansion. Socialdemokratin undvek noggrant att hamna i ett sådant läge som då EG-frågan stod i blickpunkten. Således har man inte tagit ställning vare sig för eller mot dansk atomkraft. En annan förändring är att man efter 1975 konsekvent gick in för samarbete med borgerliga partier, varför det inte blev aktuellt med några nya ”arbejderflertal”.<sup>16</sup> Samtidigt har socialdemokraterna blivit mer utsatta för kritik vänsterifrån. LO-ledningens metod att motverka sådan kritik har bestått i att vid flera tillfällen våldsamt fördöma socialdemokratiska regeringars ekonomisk-politiska kompromisser med borgerliga partier, vilka kulminerade med koalitionsregeringen mellan socialdemokraterna och Venstre 1978-79.<sup>17</sup> Strax efteråt har man dock tonat ned kritiken och i praktiken har samarbetet med det socialdemokratiska partiet intensifierats. Det har bl a yttrat sig i en rad gemensamma utredningar (om ekonomisk demokrati, sysselsättningspolitik m m).

<sup>10</sup> Ibid s 99 ff. I VKR-regeringen deltog Venstre, Konservative Folkeparti och Radikale Venstre.

<sup>11</sup> Ibid s 145 ff.

<sup>12</sup> Arrangör var denna gång den socialdemokratiskt dominerade ”fællesorganisationen” i Köpenhamn och Byggefagenes Samvirke i bl a Köpenhamn. Talare var förutom socialdemokratiska och kommunistiska fackliga representanter ordförandena i de tre arbetarpartier som var representerade i Folketinget. Se ibid s 136 f, 142 ff.

<sup>13</sup> Ibid s 98 ff.

<sup>14</sup> Se även Nils Elvander *Skandinavisk arbetarrörelse* (Stockholm 1980) s 152, 159 och 172.

<sup>15</sup> Christensen s 45, 83 och 113 f.

<sup>16</sup> Ibid s 165.

<sup>17</sup> Ibid s 213 ff, 229 ff, 260f.

Överhuvudtaget har fackföreningsrörelsen aktiverat sig politiskt och i så måtto blivit mer lik den svenska. Därmed kom LO-ledningen själv att spela samma roll som Formandsinitiativet (och vänsterpartierna) tidigare. Formands-initiativet lamslogs dessutom av en tilltagande konkurrens mellan vänsterpartierna, bl a sedan Venstresocialisterne (VS) lagt om kursen och börjat satsa på fackligt arbete.<sup>18</sup> Vidare drog de socialdemokratiska fackföreningsmän som var med i Formandsinitiativet sig tillbaka. Rent allmänt kan man tala om en socialdemokratisk motoffensiv under 70-talets andra hälft.<sup>19</sup> Vänsterns svårigheter att hävda sig fackligt berodde också på ökade motsättningar inom DKP och SF.<sup>20</sup> Därtill kommer att man uppenbarligen inte lyckades utforma ett trovärdigt alternativ till den ekonomiska politik som förts i det hårt krisdrabbade Danmark.<sup>21</sup>

## Tillidsmansringen och protestvågen 1985

Våren 1985 har den fackliga vänstern upplevt ett nytt uppsving.<sup>22</sup> Den konservativa regering som Danmark haft sedan 1982 och som stärkte sin ställning i valet 1984 har genom sin utmanande politik ånyo öppnat för militanta stämningar på arbetsplatserna. Regeringens nej till fackföreningsrörelsens krav på 35-timmarsvecka – i ett land med tio procent öppet arbetslösa och en tvångslag som begränsade löneökningarna till endast ca 2 procent medförde att en öppen konfrontation blev oundviklig. Regeringsingripandet innebar ett slut på den helt lagliga storkonflikt som pågått i cirka en vecka, sedan både LO och arbetsgivarna avvisat ett medlingsbud.

Men istället utbröt nu en våg av massdemonstrationer och vilda strejker. Jättelika demonstrationer utanför Folketingsbyggnaden Christiansborg ackompanjerade av massiva strejker ägde rum fredagen 29 mars, måndagen 1 april och onsdagen 10 april. Vid demonstrationen 29 mars, som hölls då det stod klart att regeringens ”ruttna påskägg” snart skulle levereras, samlades över 100 000 deltagare. Talrika strejker utbröt, bl a lamslogs den centrala statsförvaltningen till följd av strejker bland kontorister och akademiker. Den 1 april demonstrerade ca 100 000 i Köpenhamn samt ytterligare ca 100 000 på andra platser i landet. Köpenhamnsdemonstranterna antog med handuppräkning en uppmaning till LO och FTF (motsvarar TCO) att ögonblickligen dra tillbaka sina representanter ur arbetsdomstolen och att inte känna sig bundna av den påtvingade fredsplikten. Strejker förekom på fler än 1 000 arbetsplatser inom Dansk Arbejdgiverforenings område och bland åtskilliga offentliganställda, bl a brevbärare, busschaufförer, daghemspersonal, sjuksköterskor och de anställda vid radio & TV. Mer än 125 000 människor samlades 10 april utanför Folketinget (långt över 150 000 enligt en annan uppskattning). I Århus var demonstranternas antal någonstans mellan 25 000 och 50 000, i Ålborg ca 12 000 och i Esbjerg 8-9 000. Därmed nåddes kulmen på de mest omfattande demonstrationerna i Danmark efter andra världskriget.

Demonstrationen 29 mars var arrangerad av Arbejdernes Fællesorganisationer i Köpenhamnsområdet (motsvarar närmast den lokala LO-sektionen) med tal av bl a LO-ordföranden Knud Christensen och socialdemokraternas partiledare Anker Jørgensen, som sade att ”ingreppet är en invitation till stridigheter på arbetsmarknaden”. I övrigt var det de s k tillidsmansringarna (förtroendemannaringarna), med Storköpenhamns Tillidsmansring i spetsen, som stod för planeringen av protestaktionerna. Riktlinjerna för den fortsatta kampen drogs upp vid en rad tillidsmannamöten som Storköpenhamns Tillidsmansring kallat till, bl a 27 mars i Nørrebrohallen (ca 1 500 tillidsfolk och andra fackligt aktiva samlade), 2 april i KB-hallen (ca 4000

<sup>18</sup> Tidigare tog VS avstånd från fackligt arbete och förespråkade ”självständig organisering” utanför fackföreningarna. Den avgörande omorienteringen kom 1977. Se ibid s 194 ff, 211.

<sup>19</sup> Det kan nämnas att det socialdemokratiska partiet 1974 inrättade ett fackligt sekretariat för att bättre kunna bemöta DKP och SF på den fackliga fronten. Se ibid s 122 ff, 133 ff, 167 ff.

<sup>20</sup> Ibid s 167 och 213.

<sup>21</sup> Formandsinitiativsledaren Jan Andersen framhöll det på DKPs kongress 1967. Se ibid s 235.

<sup>22</sup> Avsnittet baseras på artiklar i dagstidningarna *Information*, *Politiken* och *Dagens Nyheter*.

deltagare) och 9 april (ca 3 000 tillidsrepresentanter i KB-hallen).

Tillidsmannaringarna är lösa sammanslutningar av fackliga förtroendemän (bl a klubbstyrelsemedlemmar). Storköpenhamns Tillidsmansring är en sorts efterföljare till Formandsinitiativet. Symptomatiskt nog är dess främste ledare ordföranden i Metalls avdelning 13 i Köpenhamn, Jan Andersen – medlem av kommunistpartiets centralkommitté. Andersen fungerade tidigare som Formandsinitiativets förgrundsgestalt. Varken det väljarmässigt många gånger större SF eller vänstersocialisterna har lyckats skaffa sig en så solid facklig bas som det lilla DKP. DKPs fackliga satsning kan också tänkas vara ett led i partiets strävanden efter politisk comeback.

På tillidsmansmötet 2 april proklamerades regeringens avgång och 35-timmarsvecka som huvudkraven. Dessutom riktades en rad krav mot fackföreningsrörelsens ledning: att ignorera fredsplikten, öppna strejkkassorna och aktivt stödja de pågående aktionerna. Jan Andersen fortsatte: ”Vi har inte 'blevet bløde i knæene' som vissa LO-ledare. Det var vi, som pressade LO-ledningen till att utlysa de hittills mest omfattande strejkvarslen i Danmark och till att kampen mot Schlüter inte bara blev en koloniträdgårdstrejk”. Men LO-ledningen gick trots vädjanden inte med på att öppna strejkkassorna eller på annat sätt stödja aktionerna. Från ledande socialdemokratiskt håll sades det rent ut att en eventuell socialdemokratisk regering inte skulle riva upp vad som kallats den konservativa regeringens ”lönediktat” och ”upphävande av den fria förhandlingsrätten”. Därmed ges det ett fortsatt stort utrymme för den fackliga oppositionen i Danmark. Det vänstersocialdemokratiskt präglade SID (Specialarbejderforbundet) lyckades möjligen finna en mellanväg genom beslutet att anslå det jättelika beloppet 180 miljoner kr för att störta Schlüterregeringen.

## Parlamentariska visavi klassmässiga förhållanden

Som framgått i det föregående tar Christensen upp utvecklingen på en rad ”scener” för att förklara betingelserna för facklig radikalism i Danmark. Dit hör den parlamentariska scenen, den fackliga (som i sin tur sönderfaller i fackföreningsrörelsen, fackoppositionen och arbetarpartiernas ”inre fackliga scener”), ”arbetsplats- och arbetarkampscenen” (t ex vilda strejker) samt en scen för sociala rörelser (t ex Folkrörelsen mot EG).<sup>23</sup> På ett överordnat plan bestäms arbetarpartiernas fackliga politik och inflytande av deras placering mellan arbetarklassen och staten.<sup>24</sup> Medan stort utrymme ägnas åt förhållandet mellan partierna och staten, i synnerhet hur deras agerande påverkats av skeendet på den parlamentariska scenen, behandlas klassmässiga variabler betydligt mer styvmoderligt.

En intressant fråga i detta sammanhang är vad den s k andra industrialiseringen under 1960-talet betytt för den danska vänsterns fackliga framgångar under 60-talet och början av 70-talet.<sup>25</sup> I och för sig gör Christensen inga jämförelser med andra skandinaviska länder. Ur ett komparativt perspektiv vore det emellertid spännande att undersöka om det finns några paralleller mellan den snabba norska industrialiseringen under nittonhundralets första årtionden och 1960-talets industrialiseringsvåg i Danmark. För Norge har det visats att arbetarklassens fackliga och politiska radikalism i hög grad främjades av att klassen under kort tid skiftade utseende.<sup>26</sup> I nr 27-28 av *Arkiv* diskuteras betingelserna för facklig radikalism i Göteborg och Malmö utifrån en sådan förklaringsmodell.

För det andra kan man fråga sig vad den mer kontinuerliga industriella utvecklingen i Sverige

<sup>23</sup> Christensen s 31 ff.

<sup>24</sup> I Gunnar Olofssons efterföljd. Se dennes *Mellan klass och stat* (Lund 1979) och Christensen s 25 ff.

<sup>25</sup> Om 1960-talets industrialiseringsvåg, se Svend Aage Hansen *Økonomisk vækst i Danmark* del II (København 1973).

<sup>26</sup> Se Edvard Bull ”Arbetarrörelsens ställning i de tre nordiska länderna 1914-1920” xxx *Arkiv* nr 15-16 1979 (särtryck 1984) och William M Lafferty *Economic Development and the Response of Labor in Scandinavia* (Oslo 1971).

betytt för att vänstern, till skillnad från i Danmark, försvagats fackligt under senare årtionden. En antydning om att förändringarna av den danska arbetarklassens sammansättning inte haft någon avgörande inverkan ges av det faktum att vänstern har sitt starkaste stöd hos manliga yrkesarbetare på större arbetsplatser, medan få förstagenerationsarbetare röstar på den.<sup>27</sup> En undersökning av strejkerna 1969-72, som i betydande utsträckning var "vilda", ger också stöd för ett sådant antagande.<sup>28</sup> I de stora strejkvågorna 1970 och 1971 utgjordes drivkraften av traditionellt militanta arbetargrupper som varvs-, maskinindustri- och hamnarbetare, typografer m fl. Dessa strejker vände sig mot regeringens ekonomiska politik (1970) respektive ägde rum under och efter avtalsförhandlingarna (1971). En rad andra strejker, som mer rörde arbetsförhållandena på de enskilda arbetsplatserna, inträffade i branscher med relativt stor andel förstagenerationsarbetare, kvinnor och okvalificerade arbetare, närmare bestämt slakterier, samt tobaks- och porslinsfabriker m fl. De fackliga förtroendemännen inom dessa branscher utgjordes dock nästan enbart av socialdemokrater. Inom varven och delar av övrig metallindustri, hamnarna och den grafiska industrin fanns det av tradition en hel del DKPare och SFare.

## **Ekonomiska och politiska faktorer**

Med utgångspunkt från Christensens bok kan göras några reflexioner om den ekonomiska konjunkturutvecklingens och reallönernas betydelse för facklig radikalism. Att sambandet mellan radikalism och reallön inte är så enkelt som man ibland kanske föreställer sig framgår tydligt av förloppet i Danmark. Under perioden 1968-73 rådde det högkonjunktur och reallönerna steg, men det var då som vänstern upplevde sina största fackliga framgångar.<sup>29</sup> Omvänt föll reallönerna under lågkonjunkturen 1975-79 (dock med undantag av 1975-76 då de steg kraftigt), samtidigt som vänstern stagnerade fackligt.<sup>30</sup> Det understryker betydelsen av de faktorer som Christensen sätter i fokus, t ex Folkrörelsen mot EG, LOs agerande visavi socialdemokratin eller de parlamentariska förhållandena.

En närbesläktad faktor är regeringens färg. Är det den danska socialdemokratins svårigheter att hävda sig på regeringsnivå som förklarar att den fackliga radikalismen fått större genomslag i Danmark? Frågan har (om än ställd något annorlunda) besvarats jakande av Flemming Mikkelsen. I en artikel om kollektiva aktioner och protester i Danmark ca 1968-82 ansluter sig denne till Walter Korpi:s maktskillnadsmodell för konflikter.<sup>31</sup> Den säger att en välorganiserad fackföreningsrörelse föredrar att undvika öppna konflikter på arbetsmarknaden om arbetarrörelsen är tillräckligt stark för att genomdriva sociala reformer med politiska medel. Mikkelsens egen formulering lyder att om fackföreningsrörelsen "kan få etableret en rutinekontakt med modpartens organisationer eller de repræsenterative myndigheder (statsmagten) vælger de denne fremgangsmåde frem for åbne manifestationer".<sup>32</sup> Med andra ord, fackföreningsrörelsen vill hellre ha "rutinekontakt" med arbetsgivarföreningar och

<sup>27</sup> Christensen s 274 och 295.

<sup>28</sup> Margit Velsing Groth "Strejker i Danmark 1969-72" *Nordisk tidskrift för politisk ekonomi* nr 6 1978 s 70 och 75 ff. Se också en utförligare version i en bok med samma titel utgiven i serien *Nyt fra samfundsvidenskaberne*, nr 46 1979, Institut for Organisation og arbejdssociologi, København (speciellt s 137-163).

<sup>29</sup> Christensen s 44, 115 och 287.

<sup>30</sup> Ibid s 260 och 287. Ett liknande samband förekommer i viss utsträckning mellan arbetslöshetsnivå och facklig organisationsgrad, dvs att organisationsgraden stiger då arbetslösheten faller och tvärtom. Detta gäller dock inte i Danmark, där den kraftigt ökande arbetslösheten under 1970-talet åtföljts av en likaledes kraftigt stigande organisationsgrad. Här spelar det faktum att arbetslöshetsunderstöden handhas av fackföreningarna i Danmark (liksom i Sverige) en viktig roll. Se Anders Kjellberg *Facklig organisering i tolv länder* (Lund 1983) kapitel 6 och Steen Scheuer *Hvorfor stiger den faglige organisering? Om udviklingen i den faglige organisering i arbejdsløshedsperioden 1976-1982* (*Nyt fra samfundsvidenskaberne*, København 1984).

<sup>31</sup> Flemming Mikkelsen "Kollektive aktioner og sociale protester i Danmark ca 1968-82" *Politica* nr 2 1984. Walter Korpi *Arbetarklassen i välfärdskapitalismen* (Stockholm 1978) kapitel 2.

<sup>32</sup> Mikkelsen s 164.

regering/parlament än strejker och protestdemonstrationer, bara den är tillräckligt stark.

Nu är det emellertid så att den danska fackföreningsrörelsen ännu tidigare än den svenska uppnådde en hög anslutningsgrad.<sup>33</sup> Man lyckades också med framgång stå emot arbetsgivarnas lockouttaktik. Som följd därav blev just det rutinartade i kontakterna med arbetsgivarna mycket tidigt en realitet. Alltsedan sekelskiftet har dansk arbetsmarknad utmärkts av en utpräglad institutionalisering. Landsorganisationen och arbetsgivarförbundet slöt världens första huvudavtal 1899. Redan före första världskriget kompletterades det s k Septemberförliket med ett arbetsrättsligt system som genomfördes i samverkan med fackföreningsrörelsen.<sup>34</sup> Det var långt innan svenska LO var berett att ta motsvarande steg: 1928 års lagar om kollektivavtal och arbetsdomstol accepterades under 1930-talet, då Sverige också fick sitt första huvudavtal, Saltsjöbadsavtalet 1938.

En blick på statistiken över arbetskonflikter visar också att Danmark intog en betydligt blygsammare position i ”strejkligan” under 1900-talets början.<sup>35</sup> Sedan de svenska socialdemokraterna inlett sitt långvariga regeringsinnehav 1932-76 sjönk konfliktnivån dramatiskt på arbetsmarknaden. Sverige var inte längre det ”strejkernas förlovade land” som det gjort sig känt som tidigare. Förändringen kan också stå i samband med Saltsjöbadsavtalet och den centralisering av fackföreningsrörelsen som skedde genom ändringen av LOs stadgar 1941, som bl a innebar ett definitivt slut på beslutande medlemsomröstningar.

Det intressanta är att konfliktfrekvensen inte alls sjönk lika påtagligt i Danmark som i Sverige, då perioden 1919-38 jämförs med 1946-76. Att det inte enbart beror på att Sveriges utgångsläge var en högre konfliktnivå framgår av att antalet förlorade arbetsdagar per 1 000 arbetande sjönk från 681 till 173 i Danmark, men från hela 1440 till så lite som 43 i Sverige. Samma utveckling kan skönjas om man istället ser på antalet personer som deltar i arbetskonflikter per 10 000 arbetande. Då förblir situationen t o m nästan oförändrad i Danmark (från 203 till 184), medan den dramatiska svenska nedgången kvarstår (från 295 till 36).

Danmark ”går alltså om” Sverige i konfliktfrekvens. Det kan tydas som en större militans hos danska fackföreningar under efterkrigstiden. Deras, jämfört med de svenskas, mer decentraliserade uppbyggnad kan ha spelat en viss roll genom att radikala opinionsströmningar lättare kunnat göra sig gällande och att det finns ett större antal konfliktmöjligheter. Men vad har regeringens färg egentligen betytt? Är det så att de mer kortvariga – och svagare – socialdemokratiska regeringarna i Danmark misslyckats med att genomföra sociala reformer i samma omfattning som i Sverige, med följd att fackföreningsrörelsen känt sig tvingad att gripa till fackliga stridsmedel för att uppnå motsvarande resultat den vägen?

Som vi sett kan den danska militansen – och radikalismen – knappast förklaras med att ”rutinkontakter” med motparten skulle saknas på själva arbetsmarknaden. På det politiska fältet har kontakterna mellan socialdemokrater och borgerliga partier dessutom varit mycket intensivare än i Sverige med dess mer låsta blockpositioner. Om den statliga reformpolitiken varit mindre långtgående eller ej i Danmark återstår att bevisa. På vissa områden är det dock uppenbart så, t ex inom bostadsförsörjningen. Det förklarar att husockupationer är betydligt vanligare på den danska sidan av Öresund. Hur som helst har en hel del av de militanta strejker och demonstrationer som ägt rum utgjorts av protestaktioner mot olika regeringars politik. EG-striden och andra missnöjesanledningar har redan nämnts. En del av protesterna har riktats mot den förda ekonomiska politiken, t ex demonstrationsstrejker mot den borgerliga VKR-regeringen 1970 eller aktionerna mot de i Danmark så vanliga politiska kompromissuppgörelserna, t ex ”Det Sorte Forlig” (den svarta uppgörelsen) i maj 1974 mellan de borgerliga partierna eller det s k August-forlig 1976 mellan Venstre och den socialdemokratiska

<sup>33</sup> Kjellberg s 50.

<sup>34</sup> Ibid s 215.

<sup>35</sup> Mikkelsen s 165. Walter Korpi *Den demokratiska klasskampen* (Stockholm 1981) s 172 f.

regeringen.

## Inkomstpolitikens roll

Minst lika vanligt som att fackföreningsrörelsen försökt intervensera i det politiska skeendet har det emellertid varit att den politiska nivån i form av regering och Folketing ingripit – eller försökt ingripa – i *avtalsförhandlingarna* med diverse inkomstpolitiska åtgärder – bl a tvångslagar – och på så sätt framkallat protester från fackligt håll. Man kan tala om en helt annan inkomstpolitisk tradition i Danmark än i Sverige. Den svenska inkomstpolitiken (Hagaöverenskommelser, Rosenbadsöverläggningar m m) framstår bara som en svag krusning på ytan. Många av de danska ingreppen har gjorts av socialdemokratiska regeringar, men de har varit förmånligare för fackföreningarna än de som borgerliga regeringar svarat för. Regeringens färg har därmed haft en klar inverkan på de fackliga protesternas styrka. Även om statliga interventioner i socialdemokratisk regi väckt protestaktioner kan de inte jämföras med de vredesutbrott som borgerliga regeringars ingrepp, eller ekonomisk-politiska åtgärder framkallat. Då har även krav på regeringens avgång ofta framförts med skärpa, varvid utrymmet för facklig-politisk radikalism och militans vuxit avsevärt, t ex under proteststrejkerna mot Hartlingregeringen våren 1974. Inte minst den nuvarande konservativa Schlüterregeringen har uppträtt provokativt mot fackföreningsrörelsen. Aldrig har någon tvångslag legat så nära arbetsgivarnas linje och så långt från medlingskommissionens förslag.

Att inkomstpolitik blivit ett så flitigt använt ekonomiskt-politiskt medel i Danmark kan dock inte förklaras med ett större inslag av borgerliga regeringar än i Sverige. I synnerhet socialdemokratin har, som vi sett, gjort talrika ingrepp på arbetsmarknaden. Regeringens färg har inte desto mindre haft en klar inverkan på den förda politikens karaktär och därmed på hur den uppfattats på verkstadsgolvet och följaktligen också vilket spelrum som lämnas facklig militans och radikalism.

En bakomliggande orsak till att inkomstpolitiska åtgärder aktualiserats gång på gång i Danmark – oberoende av regeringens färg – är att de ekonomiska problemen (betalningsbalans m m) varit betydligt större än i Sverige. Typiskt nog har inkomstpolitik alltmer kommit på dagordningen även i Sverige, i takt med att ekonomin försämrats. Situationen i Danmark och Storbritannien påminner en hel del om varandra, då man i bägge länderna – under såväl borgerliga regeringar som socialdemokratiska – regelmässigt gjort bruk av inkomstpolitik för att komma tillrätta med ekonomiska balansproblem. Både i Danmark och Storbritannien har det medfört militanta protestvågor från en fackföreningsrörelse som är mer decentraliserad än den svenska. Därmed har radikala fackliga aktivister förmått spela en helt annan roll än i samarbetspolitikens och de centraliserade organisationernas Sverige. Kontrasten är slående mellan den danska strejkvågen 1985 och den svenska storkonflikten 1980, som – toppstyrd som den var – ägde rum under stort lugn och utan mobilisering underifrån.

## Jørgen Arbo-Bæhr: Vad händer i Danmark?

Ur *Fjärde Internationalen* nr 4 1985

”De flesta av arbetarna på ön slet under de här åren i det närmaste som djur — och förmannen var kung! En gång kallade jag honom ”Hansen”, för det hette han ju, men jag fick omgående veta att han skulle tilltalas ”Förman Hansen”! Jo, nog minns jag det. Och det var 1921 och 1922 då vi fick lönen sänkt. Såvitt jag kommer ihåg så var det med tio procent 1922. Dessutom blev folk många gånger lurade på ackordet. Men det blev de ju i alla fall, för det fanns många arbetslösa som stod och rustade i portarna till varvet. Och så var arbetet smutsigt — Gud bevara oss så skitigt det var då ute på ön. Och svinkallt var det, för att uttrycka det milt, om vintern i de öppna hallarna, där vi många gånger fick skrapa bort snön från maskinerna innan vi kunde starta dem på morgnarna. Jag kan faktiskt inte förstå att ledningen fann det nödvändigt att sätta ut kontrollanter vid dassen, där vi högst fick uppehålla oss i åtta minuter. Vi satt på en smal bräda mitt emot varandra, och brädan var

ställd på sned för att vi inte skulle sitta och falla i sömn. Nåja, faran var väl inte särskilt överhängande, för dels var det han, kontrollanten, och dels kunde man också få uppleva att råttorna beten i röven...”

Ja, det var Burmeister & Wein, Danmarks största varv, under 1920-talet. Men vad har det att göra med Danmark anno 1985? Historien upprepar sig inte, men dessvärre visar berättelsen på en del av bakgrunden till arbetsgivarnas och den borgerliga regeringens handlingar, och därmed den politiska situationen i dagens Danmark. Den långsiktiga borgerliga krislösningen handlar om ännu mera slitgöra, lönesänkningar, arbetslösa som står och skakar i grindarna och dålig arbetsmiljö (kanske med undantag för det där med råttorna.) Det avgörande hindret för borgarnas krislösning är fackföreningsrörelsens relativa styrka och de rättigheter arbetarklassen tillkämpat sig sedan ”de gamla, goda dagarna” på 20-talet. Då den borgerliga regeringen kom till makten i oktober 1982, var dess överordnade mål att röja hindren ur vägen, så att det skulle bli lättare att vara arbetsgivare i Danmark.

På ett och ett halvt år har regeringen lyckats att påbörja dessa uppgifter genom ett nära och kärleksfullt samarbete med arbetsgivarna. Man kan på rak arm nämna: Borttagandet av tillkämpade förmåner som t ex upprepade försämringar av arbetslöshetsunderstödet, återinförande av karensdagen och tillsvidare fyra års uppskjutande av dyrtidsgarantin. Splittringspolitik. Lönesänkningar genom direkt inblandning i avtalen och indirekt genom nedskärningar. Försämringar av utbildningen och av miljölagstiftningen. En ständigt hårdare linje gentemot arbetarklassens motstånd, vilken kom till uttryck genom domarna mot de två hamnarbetare som satte eld på KFK i Esbjerg, och mot Tuborg chaufförerna som tillät sig att parkera på *Hans Knudsens plads* under HT-konflikten<sup>36</sup>. Till spelet hör också att Arbetstidens (Arbejdsrettens) domar snart berättigar den till en plats i Guinness rekordbok.

## Motstånd

Det står ganska klart att den borgerliga regeringen nådde långt under sina två första år. Men det är också sant att arbetarklassen kämpat emot, och att kampviljan inte kuvats. Och detta trots att de omedelbara resultaten inte varit speciellt bra. Det som kännetecknat i stort sett hela perioden har varit att enskilda arbetargrupper kämpat utan vare sig ekonomiskt eller moraliskt stöd från ledarna i fackföreningsrörelsens topp, och att motståndarna varit en samlad arbetsgivarfront, uppbackad av regeringen. Hamnarbetarnas kamp mot försämringarna av dagpenningen 1982", och Danfoss-strejken mot arbetsgivarnas söndra-och-härska-politik gentemot de icke yrkesutbildade, visar tydligt hur svårt det var att vinna på olika ekonomiska och politiska villkor.

Men motståndet har inte bara resulterat i en kamp utan resultat. Samtidigt har det utvecklats sprickor i fackföreningsrörelsen. För det första har inte missnöjet med de fackliga ledarnas passivitet passerat obemärkt. Detta har speciellt gällt SID<sup>37</sup>, vars medlemmar både varit de första och de största offren för den borgerliga krispolitiken, och därmed också varit de som i den största utsträckningen stretat emot. Pressen på SID's ledning har faktiskt varit så omfattande att detta förbund vid åtskilliga tillfällen stått för en facklig och politisk linje i direkt motsättning till den traditionella klassarbetslinjen och med de övriga förbundsledningarna. Detta har skett genom ekonomiskt stöd till arbetare i kamp, ”Generalmobilisering”, fasthållande vid kraven i avtalsförhandlingarna, formulering av ett politiskt alternativ till den borgerliga krispolitiken (utan den inkomspolitik som annars är central i socialdemokratiens ”solidariska väg”) och stöd till tanken på en arbetarmajoritetsregering (koalitionsregering mellan arbetarpartierna).

<sup>36</sup> HT-konflikten var en konflikt som bl a berörde busschaufförerna i Köpenhamn, där chaufförerna strejkade mot försök till uppbyggnad av en ”gul” fackförening.

<sup>37</sup> SID = *Specialarbejderforbundet i Danmark*, som organiserar icke-yrkesarbetare inom bl a Metall.

För det andra har motståndet och kampen utvecklat ett skikt av arbetarledare med en gemensam utgångspunkt — nämligen att vi bara kan uppnå resultat genom en aktiv och enad kamp. Det är inte en politiskt homogen grupp, utan spänner över tidigare och nuvarande socialdemokrater, till medlemmar av *Venstresocialisterna* (VS), *Revolusionære Socialister* (RS), *Socialistisk Arbejderparti* (SAP), *Kommunistisk Arbejderparti* (KAP), osv, samt, naturligtvis, en massa oorganiserade.

Första gången dessa strävanden i fackföreningsrörelsen gav konkreta resultat, var under HT-konflikten, då det faktiskt lyckades att vinna ett slag mot de borgeliga. Dels var det tal om ett angrepp på facket, som kunde få den mest förhårdade toppampen i LO att förstå att man måste slå näven i bordet. Men endast detta har inte varit tillräckligt — om inte SID hade varit pressat att ge fullt stöd till de strejkande chaufförerna, och det samtidigt fanns ett brett skikt av fackligt förtroendevalda (tillidsfolk) och medlemmar som faktiskt kunde hota med att stänga av Köpenhamn.

### Avtalsförhandlingarna 1985

Att årets avtalsförhandlingar inte ägde rum i lugn och ro, är knappast en hemlighet för någon. Det var många orsaker till att de utvecklade sig till årtiondets mest omfattande arbetarkamp. Men viktigast av allt var de föregående två och ett halvt åren under den borgerliga regeringen. Dels var det en inte ogrundad optimism som lyste fram hos arbetsgivarna, jämte deras ohämmade krav på lönestopp och konjunkturanpassad arbetstid. Dels var trycket från medlemmarna på LO-toppen så stort att dess manöverutrymme blev ganska begränsat. Det var självklart inte intresserade av några omfattande mobiliseringar mot lunchvännerna i Dansk Arbejdsgivarforening (DA) och regeringen. Men å andra sidan kunde de inte helt sälja ut medlemmarna, vilket var det enda som kunde tillfredsställa arbetsgivarna.

För stora delar av arbetarklassen blev det oundvikliga sammanbrottet i förhandlingarna en naturlig anledning att få utlopp för under årtal ansamlad förtrytelse. Och då regeringens ingrepp kom vid en tidpunkt då 300 000 privatanställda redan var ute i strejk, tog sig vreden en bana som de flesta kunde omfatta. Dels fanns det redan de enande avtalskraven — 35-timmarsveckan utan lönesänkningar och dyrtidsgarantin. Dels fanns det en skurk som var orsak till de gångna två årens elände — regeringen. Därmed banades vägen för att omvandla de kanske något utsiktslösa avtalsstrejkerna till ”vilda”, avtalsstridiga strejker med klara, positiva mål. Kampen handlade om de ursprungliga avtalskraven, och, som en konsekvens av det, att avsätta regeringen.

Det var intressant att se hur pamparna i LO- och den socialdemokratiska toppen förgäves försökte manövrera med strejkrörelsen. Inte minst jättedemonstrationen på den sista ”officiella” strejkdagen visade att de inte förmådde att dämma upp strömmen genom att simma mot den. Deras försök att avsluta strejkerna med en ”värdig protest” som skulle efterföljas av respekt för den lagligt valda regeringen från och med måndag morgon, blev ett fiasko. Bland annat för att de rent faktiskt lyckades få en massa arbetare — inte minst de offentligt anställda — att lägga ner arbetet för att demonstrera. Denna fredagsmorgon blev alltså inte en avslutning, men väl ett startskott för påskstrejkerna, som pågick fullständigt utanför LO-toppens kontroll. Inte heller då de dagen före påsk bytte från passivitet till aktivt motstånd mot de strejkande, lyckades förehavande. Och det skulle visa sig att de skulle behöva hjälp från andra sidan för att få lugn på de sista strejkande.

Ett annat väsentligt drag under påskstrejkernas utveckling var att mycket stora delar av de strejkande utvecklade ett omfattande medvetande om kampens mål och medel. Det kom till uttryck i en rad krav som få dagar tidigare skulle blivit betecknade som revolutionära smågruppers dagdrömmier. Det gäller både kampmålen och inte minst de medel som var nödvändiga för att vinna: Krav på förbundsledningarna om att öppna strejkkassorna och att LO skulle dra sig ur Arbetsdomstolen, samt kraven på generalstrejk tills regeringen tvingades

att avgå.

I takt med att dessa krav utvecklades till masskrav, utvecklades också kampformerna. Blockadförmedling och deltagande i blockader var inte förbehållet fåtalet, utan blev en aktivitet för tusentals strejkande. En höjdpunkt i blockadaktiviteterna var blockaden av *Christiansborg*, där *Folketinget* har säte, med 1500 deltagare, vilken möttes med ett så gott som enstämmigt: ”Mycket bra, Egon!” Kort sagt kan kampformerna och kraven betecknas som allmän ”olydnad” (Statsminister Poul Schlüter talade nästan om terrorism). Man fann sig helt enkelt inte i en lagligt vald regering, parlamentets okränkbarhet, Arbetsdomstolens objektivitet, arbetsgivarnas konkurrensförmåga, och satte därmed ett välgrundat frågetecken vid grundvalen för pamparnas klassamarbete.

På många sätt blev omfånget och utvecklingen av påskstrejkerna bestämt av det nya skikt av fackliga ledare, vilket först och främst vuxit fram under de två föregående åren under Schlüter. Det var härifrån kraven, som kunde leda till seger, kom. Och det var härifrån initiativen till de omfattande blockadaktiviteterna kom, inte minst de blockader som före och under påsten starkt bidrog till att strejkrörelsen fortsatte. Både med hänsyn till utvecklingen av kraven och igångsättandet av aktiviteterna, stod medlemmar av VS, RS och SAP relativt starkt ledande och detta trots sin litenhet. Samma bild visade sig överallt — på mötena med de förtroendevalda (*tillidsmandsmöderne*), på en rad arbetsplatser, i de lokala förtroendeförsamlingarna (*tillidsmandsringe*) — nämligen att det fanns ett tydligt samband mellan standpunkterna hos ”de revolutionära” och stora delar av de strejkande. Detta samband visade sig vid flera tillfällen, t ex vid omröstningar om fortsatt strejk, kunna bryta socialdemokraternas och DKP's<sup>38</sup> traditionella styre.

En av grunderna till att vi kom så lång som vi gjorde var ett förnuftigt samspel mellan självständiga initiativ och en konstant press på de reformistiska ledarna. På många arbetsplatser blev socialdemokratiska och DKP's förtroendevalda tvungna att hängivet stöda strejkerna. I de flesta förbund blev ledarna pressade att glänta på strejkkassornas lock — även om det stora genombrottet aldrig kom. Och i de stora förtroendeförsamlingarna blev Jan Andersen<sup>39</sup> och hans kumpaner flera gånger tvingade ut i tågen, när det gällde en nationell ledning och generalstrejk.

Att det överhuvudtaget lyckades att skapa en sådan press, var både ett resultat av en osektaristisk hållning till pamparna, oavsett hur efterblivna de än var, och av de aktiviteter som sattes igång redan från det konflikten började, trots pamparnas önskan om lugn och ro. Det uppstod ett flertal aktivitetscentrum, som t ex Lager- och Handels förtroendeförsamling i Köpenhamn, vilket drog in en massa människor i strejken, och på så sätt avfolkade koloniträdgårdarna och TV-rummen. Därmed berövades pamparna en del av sitt manöverutrymme, och blev samtidigt flera gånger påmind om kraven som ställdes till dem om att öppna strejkkassorna och organisera en generalstrejk genom demonstrationer, strejkmöten och uttalanden.

## Nederlag

Oavsett den uppsjö av positiva erfarenheter man kan dra av påskstrejkerna, måste man vara osedvanligt obegåvad för att inte erkänna att strejkerna slutade i nederlag. Schlüter fick rätt i att han inte skulle behöva ändra ett kommatecken i sitt avtalsdiktat.

Nederlaget kan 'självfallet inte bara förklaras i ett uppräknande av plus och minus. Men ändå finns det ett par uppenbara fakta, som man inte får glömma.

Regeringen lyckades inte, trots hjälp av massmedia, polisen och breda leenden, att slå avgörande sprickor i strejkrörelsen. Detta beror i hög grad på de många aktiviteter under

<sup>38</sup> DKP = Danmarks Kommunistiske Parti

<sup>39</sup> Jan Andersen är ordförande i Metalls avdelning 13 i Köpenhamn, tillika medlem i DKP's centralkommitté.

strejken, vilka hindrade isolering och passivitet.

Pamparna i LO- och den socialdemokratiska toppen lyckades inte heller sluta ”medan läget var gott”. De gjorde annars vad de kunde för att splittra de strejkande. Förtroendeförsamlingarna var ”kommunistlyor”, blockadvakterna var ”gorillor och landsförrädare”, som bara var ute efter att ödelägga demokratin, samtidigt som de förde en konsekvent linje gentemot våra krav. LO-toppen hade ju redan innan konflikten släppt förhandlingskraven och de höll en osedvanligt låg profil då strejkerna först satte igång. Det är mer än vad man kan säga om Svend Auken, som gav sin inställning om avtalskraven tillkänna genom att utforma ett ”alternativt” regeringsingrepp, som först och främst utmärkte sig genom att mer likna Schlüters krav än våra.

Som sagt höll LO-ledarna en låg profil, som kulminerade när Knud Christensen<sup>40</sup> stack iväg till Maltas sol och värme. Det berodde på deras obehagliga situation, mittemellan beroendet av klassarbetet och kraven från medlemmarna. Men det var inte bara tal om en låg profil. Efterhand som strejkerna fortsatte försökte de med ena handen skruva åt tumskruvarna på de strejkande, och med den andra att dämpa medlemmarnas missnöje genom att glänta på strejk-kassorna. Deras svåra situation bestod först och främst i att beskyllningarna mot att strejkerna och blockaderna skulle vara organiserade av orosstiftare, drabbade socialdemokratiska medlemmar och förtroendevalda lika väl som alla andra. Så det verkade inte omedelbart vara särskilt troligt att de hade rätt.

Trots dessa problem för socialdemokraterna i LO och Folketinget, skall man dock inte glömma att de på många ställen lyckades få missnöjet att lägga sig. Inte minst på de platser där det fanns ett samspel mellan pamparnas bristande stöd och socialdemokratiska förtroendevaldas luddiga inställning, såsom det t ex skedde på Danfoss i Nordborg.

Men socialdemokraterna var tvungna att få hjälp av de förtroendevalda DKParna som satt i ledningen för förtroendeförsamlingarna. DKParna visste under hela konflikten att det låg i deras intresse att förtroendeförsamlingarna (och DKP) skulle vara de som organiserade arbetarklassens vrede och protester genom kraftfulla aktionsdagar och demonstrationer. Men bara protester. För DKP-pamparna var inte intresserade av en massrörelse som faktiskt kunde hindra klassarbetet och störta Schlüter. En sådan massrörelse kunde nämligen lätt utvecklas utanför DKP's kontroll.

Detta var en väsentlig del av bakgrunden till att DKParna i förtroendeförsamlingarna stretade emot med näbbar och klor, när diskussionen handlade om att utveckla strejkrörelsen, och att bygga upp en nationell ledning och samordning genom nationella förtroendeförsamlingar. De lyckades att förlama, manövrera och manipulera sig ur alla svårigheter genom att styra det hela, delvis utifrån sina egna styrkepositioner i förtroendeförsamlingarna. De frånsvar sig den ledning som LO under inga omständigheter kunde utgöra. De vägrade att visa på generalstrejken som ett avgörande medel att knäcka nacken på Schlüter-regeringen, och lät det vara upp till varje enskild arbetsplats att strejka tills alla aktionsdagarna var avklarade — och inte en sekund längre. Och de reducerade ett nationellt förtroendemöte till en inbjudan av några få utvalda representanter utifrån landet till Köpenhamn vid en tidpunkt då strejkrörelsen sjöng på den allra sista versen. Kort sagt räckte DKP ut den öppna hand till LO-toppen som de behövde för att stoppa strejkerna. Och detta trots att såväl socialdemokrater som DKP-are längre ner i hierarkin var precis lika inställda på att kämpa till seger som oorganiserade och revolutionära fackföreningsaktivister. Efter den sista aktionsdagen var perspektiven så ringa att det åter igen var ordning i leden, och såväl DKPare som socialdemokrater gick massivt ut på arbetsplatserna och uppmanade till tillbakagång till arbetet.

När nu alla andra upptänkliga fått sina välförtjänta örfilar för att ha svikit en strid som kanske

---

<sup>40</sup> Knud Christensen är ordförande för danska LO.

skulle kunna ha vunnits, är tiden inne för lite självkritik. Skulle vi, som kallar oss revolutionärer, kunnat ändra historiens gång? Denna ”10 000-kronors”-fråga kan självfallet inte besvaras. Men en sak är säker — vi kunde ha försökt mer och bättre. Här finns i synnerhet två saker att komma ihåg. För det första dröjde det för länge innan vi ”upptäckten DKP-ledarnas medvetna förräderi. De skulle redan från början ha utsatts för samma press som förbundsledarna i LO, med avsikt att göra förtroendeförsamlingarna till demokratiska och beslutande församlingar. T ex genom en vald ledning, och genom — utöver massmöten — att hålla möten uteslutande för förtroendevalda så att man kunde genomföra de omröstningar som så väl behövdes. För det andra var det en nästan total avsaknad av organiserat samarbete mellan alla de goda krafter som helhjärtat eftersträvade nationella förtroendemanna-konferenser och generalstrejk. Det gjorde det omöjligt att överskåda de verkliga styrkeförhållandena, och det gjorde det lättare för DKP-arna att avfärda t ex bryggeriarbetarnas förslag och initiativ. Det fanns tendenser till en sådan organisering bl a inom Lager och Handels i Köpenhamn. Men dels var det inte tillräckligt målmedveten, och dels var den i bred utsträckning koncentrerad på aktiviteter utanför förtroendeförsamlingarna.

Som sagt fanns det ingen garanti för att vi skulle ha kunnat ändra kampens utveckling. Men genom en bättre och snabbare organisering skulle vi ha kunnat ändra styrkeförhållandena. Om det var riktigt att DKP-ledarna manipulerade med det stora flertalet som eftersträvade nationella förtroendemöten och generalstrejk, så får man säga att vi gjorde bort oss.

## Kampen fortsätter

DKParnas avskedshälsning till de hundratusenden som strejkade för avtalskraven och mot Schlüter, var att nu måste kampen fortsätta på varje enskild arbetsplats. Att det skulle medföra kortare arbetstid eller att Schlüter störtades var, självklart, tomt prat, som de inte ens själva trodde på. Men något skulle man ju säga, när man ändå skulle hålla fanan lite högre än socialdemokraterna. Och en sak var säker: Efter påskstrejkerna fortsatte kampen — inte mot Schlüter, men mot arbetsgivarna. Ett otal antal strejker följde i kölvattnet på påskstrejkerna. Strejker mot avsked och strejker för högre lön. Detta visar främst att även om avtalsförhandlingarna 1985 slutade i nederlag, var det ändå inte ett nederlag som knäckte kampviljen hos den danska arbetarklassen. Tvärtemot har många fått den erfarenheten att det lönar sig att stå eniga, och att vi inte bara skall finna oss i regeringen och arbetsgivarna som allsmäktiga härskare. Om någon hade fruktat att påsknederlaget var ett avgörande nederlag, så har denna fruktan under månaderna efter kommit på skam. Men å andra sidan kan vi inte bortse ifrån att vi fortfarande brister i att visa vår samlade styrka inte endast kan brukas, utan också ledas till seger. Och i det sammanhanget är det viktigt att vidhålla att de många isolerade strejkerna ständigt är en kamp mot övermakten — en samlad arbetsgivarfront med regeringen i ryggen. Detta var inte minst tydligt under bryggeriarbetarnas månadslånga kamp för bevarande av arbetsplatser på de Förenade Bryggerierna i Köpenhamn.

## Var och en vet hur två Hof ser ut...

...så varför skulle vi nöja oss med tysk öl under flera veckor? Ölstrejken var inte resultatet av ett plötsligt uppståndet problem, och i motsättning till de flesta andra strejker under sommaren hängde den inte direkt ihop med påskstrejkerna. Pratet — förhandlingar är nog för mycket sagt — om ett nytt ramavtal var äldre, och utgångspunkten var ett diktat från arbetsgivarna om av vem, hur många och på vilket sätt ölen skulle produceras. Därför var strejken väl förberedd, och därför var bryggeriarbetarna väl medvetna om att det kunde bli en lång och segdragen affär. Men många saker gick inte efter beräkningarna. För det första visade sig arbetsgivarna (DfB) vara förvånande lite samarbetsvilliga, om man utgick ifrån att de var tillfreds med ett ”rimligt” överskott. Problemet är att arbetsgivarna för närvarande är mycket svåra att göra tillfreds. I synnerhet när det, som på de köpenhamnska bryggerierna, handlar om att bekämpa en stark arbetargrupp och starka fackföreningar. Självfallet har DfB

råd att uppfylla bryggeriarbetarnas krav, men på bara lite längre sikt är det nya ramavtalet av enorm betydelse för att få ro på arbetsplatsen.

Det var inte bara DfB's ledning som insåg det viktiga i att kväva bryggeriarbetarna. På sedvanligt sätt var det en full uppbackning från DA's konfliktfond, från Arbetsdomstolen, från de borgerliga massmedia, och från polisens blockadbrytare. Det är ständigt det samlade borgerliga Danmark som träder i aktion när arbetargrupper skall bekämpas.

Ett annat väsentligt problem för bryggeriarbetarna var fackföreningsrörelsens ledare. Det största problemet var deras egen förbundsledning, som från strejkens början motarbetade dem med alla medel. Det var inte endast tal om att motarbeta med ord, utan högst konkret genom att undanhålla ekonomiskt stöd och genom att bana vägen för obegränsad ölproduktion utanför Köpenhamn. Det var otvivelaktigt ett bakslag, när man tänker på att förbundsordföranden var medlem i *Socialistisk Folkeparti* (SF), vald med kraftigt stöd från bryggeriarbetarna i Köpenhamn.

Utanför Bryggeriarbetarförbundet var det kännetecknande att strejken fick stort stöd och ett motsvarande ekonomiskt stöd från andra arbetare. Men lika markant var det ändå hur lite stöd det kom från andra förbunds- och delvis också fackföreningsledningar. Och eftersom ett stort problem var pengar, var det härifrån det kunde komma ett stöd som verkligen var något att hänga i julgranen.

De gamla välkända problemen var alltså tydliga och de blev inte mindre av att bryggeriarbetarna i stort sett litade till sin egen styrka.

Även om det talades om en väl förberedd kamp, fanns det brister. Det fanns t ex inget försök att generalisera kampen om införande av ny teknologi i samband med kampen för 35-timmars arbetsvecka. På motsvarande sätt undvek man i det stora hela att pressa på för att få aktivt stöd från andra arbetargrupper, bortsett från några spridda pip om möjliga arbetsnedläggelser på Fredericia-bryggeriet. Genom att lägga större vikt vid andras aktiva stöd kunde man dels ha utvidgat blockadaktiviteterna, och dels ha satt större press på förtroendeförsamlingen i Storköpenhamn, så att de inte bara kunde hålla ryggen fri genom en handfull uppmaningar och uttalanden om ekonomiskt stöd.

## **Bryggeriarbetarna är inte det värsta**

Men varken de eller andra arbetargrupper kan ensamma ändra på den utveckling som startade med epoken Schlüter 1982. Det är fortfarande samma problem, men efter påskstrejkerna är det uppbrott på väg på flera plan.

Ett av dem är inom fackföreningsrörelsen där problemet heter Knud Christensen med flera. Eller med andra ord alla de pampar som är mer solidariska gentemot avtal, papper, lagar och det heliga, okränkbara, klassamarbetet än mot fackföreningens medlemmar. Många av dessa pampar blev skakade under påskstrejkerna. Några blev tvungna att stödja strejkerna, några fick t o m sin syn på klassamarbetet ändrad, och några fick en spark i röven för att de inte ställde upp då det gällde. Denna utveckling får inte avstanna. Inte för att det i sig är tillräckligt att vi byter ut ledarna på alla plan inom fackföreningarna, men för att det kan bidra till att ändra hela dess funktion mot en aktivering av medlemmarna och demokratiska strukturer. Det är inte bara fråga om att skrapa ihop röster vid de olika valen på hemmaplan, utan också om det mer sega arbetet med att samla och aktivera arbetskamraterna kring en alternativ linje i fackföreningarna. Det handlar om att bygga upp oppositioner på arbetsplatser, i fackföreningarna och förbunden, — oppositioner som kan sätta kniven framför strupen på pamparna när de sviker sina medlemmars intressen. Förutsättningarna för att allvarligt kunna ändra fackföreningens impotens är hundra gånger bättre nu än före påskstrejkerna, som gav många människor erfarenheter genom att kämpa och veta vem som sviktar när det gäller.

Ett annat problem heter Poul Schlüter, som fortfarande är landets statsminister. Man kan självklart diskutera huruvida den borgerliga regeringen bara är ett symptom på styrkeförhållandena i klasskampen, eller om den är själva orsaken till allt det onda. Men vid alla tillfällen är det helt klart att regeringen har gjort vad den har kunnat för att lösa borgerlighetens kris på arbetarklassens bekostnad. Och lika säkert är det att regeringens klasspolitik kommer att fortsätta att skärpas för var dag den förblir sittande vid taburetterna.

En av påskstrejkernas följder var en ökad parlamentarisk uppslutning bakom arbetarpartierna (enligt de olika opinionsundersökningarna). Därmed har diskussionerna om arbetarmajoritet fått ny kraft. Också på ett annat sätt riktade påskstrejkerna fokus på vem som skall regera landet: Nämligen genom det enkla faktum att över 100 000 strejkade mot Schlüter — men för vem och för vad?

Det finns folk inom arbetarrörelsen som på allvar tror på att det går att vända tillbaka till ”de gamla goda dagarna” med en socialdemokratisk minoritetsregering, som regerar lite åt höger och lite åt vänster, rättar till de värsta försämringarna och skär ner på lite andra ställen. Det största problemet är att det inte är vem som helst som har så orealistiska idéer — det är Anker Jørgensen, Svend Auken och de andra som utgör ledningen för Danmarks största arbetarparti, socialdemokratin. Det orealistiska ligger främst i tron på att man fortfarande kan föra en klassarbetspolitik med borgarna. Och detta oavsett hur man under de sista fem — eller något liknande — åren har sett hur borgarna dirigerar med räntenivån, inflationen, investeringarna och arbetsmarknaden för var gång som det minsta frågetecken satts vid den renodlade borgerliga politiken. En sådan socialdemokratisk regering kommer helt enkelt att bli släpad rund i manegen, till en eller annan bödel till sist sätter kniven i den — en dansk tragedi à la Francois Mitterand.

Utsikterna för en möjlig koalitionsregering mellan arbetarpartierna efter nästa val har skakat om socialdemokraterna, därför att ordet i sig själv sätter frågetecken vid klassarbetet. Men om det blir tal om ett brott med det omtalade samarbetet är en helt annan sak. Erfarenheterna hittills av arbetarmajoritet har inte varit positivt, och vad värre är, det finns inga utsikter till att en kommande arbetarmajoritet av sig själv kommer att bryta med samarbetspolitiken. Utgångspunkten är fortfarande en socialdemokrati som är ett borgerligt arbetarparti, och som bara har ett intresse av en eventuell ”arbetarregering”: att göra SF ansvariga för en försiktig/orealistisk borgerlig politik. Och på den andra sidan ett SF som kommer att medverka till en frivillig inkomstpolitik, som inte stödjer sig på arbetarklassens kampkrav (t ex 35-timmarsvecka med full lön), och som kommer att pressa socialdemokraterna ut från det mandatmässiga styrkeförhållandet. Allt i tron på att en arbetarmajoritet av sig själv kan genomföra små förbättringar för arbetarbefolkningen, oavsett vad som sker utanför parlamentet i Christiansborg.

## **För en arbetarpolitik**

Det finns bara en lösning för arbetarbefolkningen — socialismen. Men när vi i dag pratar om socialismen och arbetarmakt, måste vi utgå från var kampen om makten utspelar sig, och då är kampen om regeringsmakten viktig.

Motståndet mot den borgerliga regeringen är en samlingspunkt för arbetarbefolkningen, och förhoppningarna på en kommande ”arbetarregering”, oavsett hur den kommer att vara sammansatt, är stora. Därför skall vi som revolutionärer i fackföreningsrörelsen — och på andra ställen — främja rörelsen för en arbetarregering som för en arbetarpolitik. En politik som bryter med klassarbetet, och som börjar ta borgerlighetens maktmedel ur händerna på dem. Utgångspunkten måste vara de aktuella kampkraven: 35-timmars arbetsvecka med full lön, full dyrtidsgaranti och 2 400 danska kronor som minimilön. Efter det kommer avskaffandet av alla Schlüters svarta lagar. Därtill kommer ett otal åtgärder som blir nödvändiga gentemot borgarnas sabotage: en offentlig arbetsmarknadspolitik — nationaliseringar av

banker och försäkringsbolag — nationalisering av några nyckelsektorer inom energin och industrin — offentlig kontroll av import och export av kapital — arbetarkontroll över införande av ny teknologi och företagens räkenskapsböcker – en skattereform som tar från de rika.

Detta är inte en politik som de reformistiska ledarna inom socialdemokratien och SF kommer att genomföra, om de, och endast de, skall bestämma. Icke desto mindre är detta det enda sätt på vilken en arbetarregering kan leva upp till sitt namn. Därför skall vi försöka vinna stöd för just denna politik i fackföreningsrörelsen.

Det är svårt att gissa hur pass mycket stöd vi kommer att få. Men det väsentliga är att vi förbereder oss på en kampsituation i vilken vi kan föra fram ett konkret alternativ till klassarbetet, och därmed också pressa en kommande arbetarregering ut på så djupt vatten att de inte längre kan klamra sig fast vid borgarna.

Nu är det ju en aning enkelspårigt att reducera kampen om makten över samhället till en fråga om vem som skall regera och på vilket sätt. Kampen föregår varje dag på arbetsplatser, på skolor o s v. Även här är det de revolutionäras förbannade plikt att understödja den begynnande uppgörelsen med klassarbetet. Perspektivet för detta arbete är för det första att stärka alla de strider som pågår genom en utbredd solidaritet. För det andra att vi visar oss vara ett användbart alternativ till de fackliga ledare som varken vill leda eller stödja arbetare som är ute i kamp. Och för det tredje att främja möjligheten av att centralisera striderna till en samlad kamp mellan arbetarbefolkningen och borgerligheten. Tillsammans utgör dessa perspektiv grundvalen för att pratet om en arbetarregering och en arbetarpolitik skall bli realistiskt. Kampen för en arbetarregering och en kämpande fackföreningsrörelse är alltså två sidor av samma mynt, och handlar om ett brott med klassarbetet till förmån för arbetarmakt.

Efter påskstrejkerna är möjligheterna att bryta den reformistiska dominansen hundra gånger bättre än innan. Men det kräver att alla som är motståndare till klassarbetet är villiga att samarbeta målmedvetet strävar efter att vinna en majoritet för ett sådant brott.

Ett konkret samarbete skulle kunna handla om:

1. Solidaritet med arbetare i kamp.
2. Uppbygge av breda oppositioner inom fackföreningarna.
3. Agitation för en samlad arbetarpolitik som ett alternativ till Schlüter.

Artikeln är översatt ur *Socialistisk Information*, nr 3/85. *Socialistisk Information* utges av *Socialistisk Arbejderparti*, dansk sektion av Fjärde Internationalen.

Översättning: Lars Kaage. Granskning: Doris och Håkan Lennerstad

## Lästips – mer om Danmark

[Revolutionär strategi – \(exemplet Danmark\)](#) – artiklar ur tidskriften *Kommunist*

[Danmarks kommunistiska parti](#) – om DKP:s historia (artikeln från 1965)